

Decàleg

IMPLANTACIÓ D'ENERGIES RENOVABLES A L'ESPAI AGRARI

17 de febrer de 2021

FEDERACIÓ DE
COOPERATIVES
AGRÀRIES
DE CATALUNYA

Darrerament estan irrompent en nombrosos espais del territori català grans projectes d'energia fotovoltaica o eòlica que poden alterar l'activitat agrària.

En aquest entorn, la **Federació de Cooperatives Agràries de Catalunya** vol expressar un seguit d'elements per a què siguin tinguts en compte en l'acció de govern.

1

Suport del cooperativisme agrari a les energies renovables i gran preocupació pels efectes del canvi climàtic

El cooperativisme agrari, format per persones sòcies dedicades a activitats agrícoles i ramaderes, fa temps que està molt preocupat per l'efecte del canvi climàtic. L'agricultura és, possiblement, el primer sector que ha percebut aquesta situació: canvis en els cicles de cultiu, proliferació de plagues, malalties o males herbes que no teníem o modificacions radicals en els fenòmens meteorològics, cada cop amb una freqüència més elevada, que alteren les probabilitats de fracàs de les collites a curt termini i de reducció de la producció a llarg termini. Fenòmens com els temporals Glòria o Filomena són exemples que il·lustren aquesta realitat i que han tingut notables conseqüències negatives per al nostre sector.

El sector agrari –incloent-hi el subsector ramader– no és el principal sector emissor de gasos d'efecte hivernacle. En realitat és el quart, amb un 12,5% de les emissions, per darrera del transport (29%), la indústria (20,6%) i la generació d'electricitat (13,5%).

I no només això, segons les darreres dades oficials, mostra un descens global de l'1,4% i fins i tot en el sector ramader –que sovint es visualitza injustament com el gran culpable– les emissions s'han reduït un 0,4%.

Fruit d'aquesta consciència i compromís, des de fa temps les cooperatives agràries i les persones que en són sòcies duem a terme diverses actuacions per a minimitzar el seu impacte sobre el canvi climàtic o fomentar l'ús d'energies renovables: racionalització de l'ús de fitosanitaris, ajust de fertilitzants a les necessitats dels cultius, valorització dels fertilitzants orgànics, modernització de regadius i disminució del consum unitari d'aigua, millora de l'eficiència energètica, instal·lació de punts de càrrega de vehicles elèctrics, instal·lació de plaques fotovoltaïques en sostres de cooperatives...

2

La transició energètica i l'impuls de les energies renovables no s'ha de fer sacrificant l'element indispensable per a la producció d'aliments: el sòl agrari

La necessitat d'impulsar un canvi en el model energètic que passi pel foment de les renovables no s'ha de fer a qualsevol preu. El sòl agrari és l'element indispensable per a la producció d'aliments de la nostra societat i, com qualsevol recurs, és escàs i està sotmès a alteracions que afecten la seva estructura i característiques (erosió, pèrdua de fertilitat, canvis en les propietats...). En darrer terme, el canvi d'ús del sòl pot suposar una pèrdua irreversible.

No cal oblidar que els actuals sòls són el resultat d'un procés de formació que dura milers d'anys i, per tant, són, des d'aquesta perspectiva, un patrimoni col·lectiu que cal preservar.

3

Perdre els sòls més fèrtils seria una gran irresponsabilitat com a societat

Perdre de manera irreversible els sòls més fèrtils per un canvi d'ús implica condemnar-nos a una major dependència d'altres zones productores d'aliments i, per tant, ser més vulnerables com a societat.

La situació de pandèmia generada per la COVID-19 ha posat en valor el sector agroalimentari com un dels essencials en la nostra societat. Tenir assegurada una alimentació saludable i suficient és la primera de les necessitats que s'han de cobrir.

En l'actualitat, Catalunya té una taxa d'autosuficiència en termes agraris del 63% i, per tant, estem bastant lluny de no dependre de l'exterior per a poder alimentar-nos.

Perdre els sòls més fèrtils va en direcció totalment contrària a la necessitat d'orientar el sistema alimentari català cap a un grau més elevat d'auto-proveïment, tal com formula un pla recentment adoptat pel Govern. Això seria una gran irresponsabilitat des d'un punt de vista estratègic i, especialment, tenint en compte que el nostre sistema té, en un context global, un nivell d'excel·lència en termes de qualitat i seguretat alimentària.

4

La normativa vigent estableix limitacions a l'ús del sòl agrari i la necessitat de protegir-lo

La Llei 16/2017 del canvi climàtic estableix, en el seu article 19.1.b), la necessitat de que les mesures que s'adoptin per promoure les energies renovables s'hagin de desenvolupar, sempre que sigui possible, aprofitant espais ja alterats per l'activitat humana i minimitzant l'ocupació innecessària del territori. Implícitament, aquest plantejament comporta la necessitat de gestionar el terreny per a reduir l'impacte negatiu de la implantació de les energies renovables.

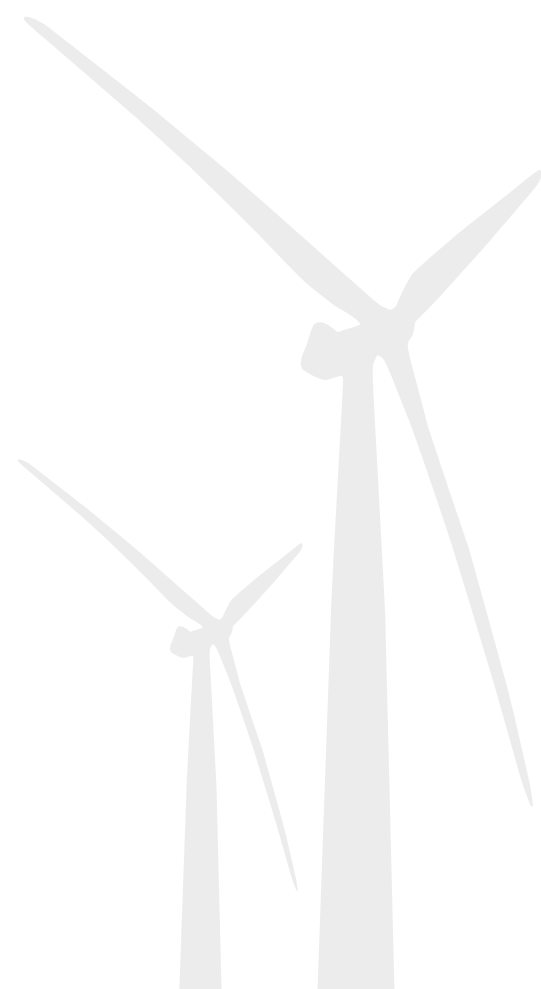
El Decret-Llei 16/2019, de 26 de novembre, de mesures urgents per a l'emergència climàtica i l'impuls a les energies renovables, estableix en el seu article 9, en el qual es fixen criteris específics per a la implantació de plantes solars fotovoltaïques, que en l'elecció de l'emplaçament de les plantes solars fotovoltaïques cal tenir en compte, entre d'altres, la no afectació significativa a sòls de valor agrològic alt o d'interès agrari elevat i la no afectació a àmbits inclosos en projectes d'implantació de nous regs o de transformació dels existents promoguts per l'Administració.

La Llei 3/2019, d'espais agraris, té com a objecte principal regular la planificació i la gestió d'aquests espais a Catalunya i llur conservació i protecció. A més de preservar i protegir els espais agraris com un recurs natural essencial per a la producció d'aliments i d'altres productes i com un element de conservació de la cultura, la biodiversitat i els diferents ecosistemes naturals, entre les finalitats de la llei també hi trobem:

- Reconèixer l'espai agrari i l'entorn rural com a béns d'interès general per a la població, en el marc d'un mercat global.
- Preservar els sòls agronòmicament més valuosos i productius.
- Protegir els espais d'alt valor agrari.

En l'article 10 d'aquesta llei s'estableix que les figures de planejament territorial i urbanístic que afecten els espais agraris i els projectes d'obres que s'hi hagin de desplegar han d'incorporar en les memòries corresponents, d'una manera total o parcial, una anàlisi d'afectacions agràries que avaluï les repercussions sobre els espais agraris que poden derivar del pla o el projecte que es vol dur a terme. Resten exempts d'aquesta obligatorietat els projectes que tenen com a únic objecte la protecció civil en supòsits d'emergència o que deriven de situacions hidrològiques extremes declarades per l'administració competent o de desastres naturals com els incendis forestals.

En totes aquestes referències normatives, trobem, per tant, la necessitat de protegir l'entorn, el sòl agrari en particular, i tenir-ho en consideració en el foment de les energies renovables.

5

S'han de potenciar altres superfícies on instal·lar l'energia fotovoltaica amb menor impacte en la societat

Tenint en compte els elements anteriors, precisament per a poder preservar els espais agraris d'alt valor o els entorns naturals, considerem que cal potenciar la instal·lació de parcs fotovoltaics en altres superfícies com teulats o cobertes d'edificacions o altres espais ja ocupats per infraestructures.

Hi ha estudis que xifren aquesta superfície en unes 22.000 hectàrees que possiblement no podrien donar resposta a tota la demanda energètica de Catalunya però que de ben segur hi contribuirien de manera no menyspreable, aconseguirien aprofitar millor un sòl que ja està ocupat per l'activitat humana i directament traurien pressió sobre l'espai agrari.

Per altra banda, amb aquest plantejament es podria afavorir bé l'autoconsum o bé una major proximitat entre producció i consum energètic, minimitzant-ne els costos de transport.

6

Apostem per uns projectes a “escala més local” i on el territori hi participi en igualtat d'oportunitats en el seu plantejament

Molts dels projectes que s'estan intentant implantar darrerament a Catalunya han estat formulats des de la distància del territori, sovint tenen la consideració de macroprojectes i els agents afectats estan força desemparats davant d'una regulació normativa complexa i propostes contractuals de vegades poc transparents.

Apostem perquè els projectes es formulin des de la proximitat, amb la complicitat de les diferents persones implicades i amb un model de governança que busqui la igualtat d'oportunitats en el seu plantejament.

7

Nombrosos dels actuals projectes d'energies fotovoltaiques ja estan alterant negativament l'activitat agrària

Diversos dels projectes que s'estan implantant en el territori ja estan tenint un impacte negatiu en l'espai agrari i el seu entorn. Entre altres impactes, de manera sintètica:

- Pèrdua dels sòls agraris amb major valor i reducció de l'activitat agrària.
- Fragmentació de l'espai agrari del municipi o municipis afectats.
- Alteració de camins i infraestructures rurals.
- Encariment dels arrendaments rústics i del preu de la terra a uns nivells contra els quals l'activitat agrària mai podrà competir.
- Disminució de la superfície aollida a projectes de regadiu, per trencament de convenis o compromisos ja subscrits prèviament, amb la qual cosa les despeses unitàries poden encarir-se.
- Major competència entre agricultors per poder accedir a sòl disponible per a valoritzar com a fertilitzants les dejeccions ramaderes.

8

Cal una major planificació territorial que tingui en compte els usos i necessitats com a societat i una millor coordinació entre les diferents administracions implicades

Cal una planificació territorial global, responsable i amb una visió de conjunt dels diferents reptes, activitats i usos que com a societat hem de desenvolupar. Cal cercar l'encaix adequat entre l'obligació d'avançar cap a una major presència d'energies renovables i la necessitat de protecció de l'entorn i, de manera especial, l'espai agrari.

Des d'aquesta perspectiva, les diferents administracions implicades haurien de tenir un objectiu compartit i, per tant, haurien de desenvolupar actuacions i polítiques totalment alineades.

Suposaria una gestió nefasta del diner públic implantar projectes d'energies fotovoltaiques en terrenys en què l'Administració ha invertit grans recursos per a la seva transformació en regadius eficients

L'exemple més evident d'aquesta necessitat de millorar la planificació seria l'eventual implantació de projectes d'energies renovables en superfícies en la qual existeix un regadiu o bé n'està prevista la seva implantació.

Els projectes de regadiu han suposat sovint una inversió col·lectiva de gran magnitud de diner públic i de diverses fonts de finançament. Permetre que aquests territoris, tot i els esforços dedicats fins al moment, deixessin l'activitat agrària, podria suposar un malbaratament de diner públic de difícil justificació per a la societat.

A més, la pèrdua d'efectius del projecte pot obligar a repensar les inversions fetes i pot encarir els costos unitaris.

10

Cal un plantejament de gran maduresa per a fer front d'una manera ordenada a aquest gran repte

Ens trobem en una situació en què el despoblament rural és una realitat a moltes zones de Catalunya. Les persones que viuen en aquest entorn han de poder viure dignament de la seva activitat –també si és l'agroalimentària- per a poder evitar aquest procés progressiu d'èxode.

Per altra banda, els reptes de la transició energètica i el canvi climàtic són d'una gran magnitud, transcendència i impliquen una considerable maduresa de la societat i de les administracions a l'hora d'abordar-los i una enorme visió global.

Per fer-hi front caldrà sempre canvis en les pràctiques actuals i sovint sacrificis importants per part del conjunt de la ciutadania i de les activitats econòmiques, per descomptat també de l'agroalimentària.

Qualsevol activitat humana –també la proliferació de les energies renovables- implica impactes en l'entorn, ni que siguin de caire paisatgístic. Som conscients que aquests impactes no han de ser la coartada universal per a aturar-ne el seu desenvolupament.

En contrapartida, pensem, però, que aquest procés s'ha de dur a terme des del respecte, la planificació, el compliment normatiu, l'equitat i sense que ningú pugui veure's considerat com l'únic damnificat.

Som terra, som força, som cooperativa!

Watch later

Share

Watch on YouTube

FEDERACIÓ DE
COOPERATIVES
AGRÀRIES
DE CATALUNYA

www.cooperativesagraries.cat

 [@coopagrariesCAT](https://twitter.com/coopagrariesCAT)

 [@cooperativesagrariesCAT](https://www.facebook.com/cooperativesagrariesCAT) | [@TastaCoop](https://www.facebook.com/TastaCoop)

 [@tastacoop](https://www.instagram.com/tastacoop)

 [Federació de Cooperatives Agràries de Catalunya](https://www.linkedin.com/company/Federació%20de%20Cooperatives%20Agr%C0rries%20de%20Catalunya)

 [@coopagrariesCAT](https://www.youtube.com/coopagrariesCAT)